

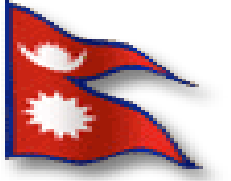
पेशागत स्वास्थ्य प्रवर्द्धन तथा सुदृढीकरणको लागि
उद्योग वाणिज्य संघ र उद्योग संघहरूसँगको
समन्वयमा श्रमिकहरूको पेशागत स्वास्थ्य
(Occupational Health) को बारेमा १ दिने
अभिमुखिकरण कार्यक्रम

बागमती प्रदेश सरकार
स्वास्थ्य मन्त्रालय
हेटौडा , मकवानपुर

कलकारखाना तथा औद्योगिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिकको लागि व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण

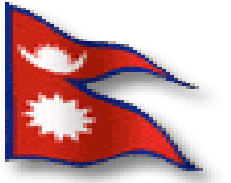
बागमती प्रदेश सरकार

स्वास्थ्य मन्त्रालय

हेटौडा , मकवानपुर

कार्यक्रमको उद्देश्य

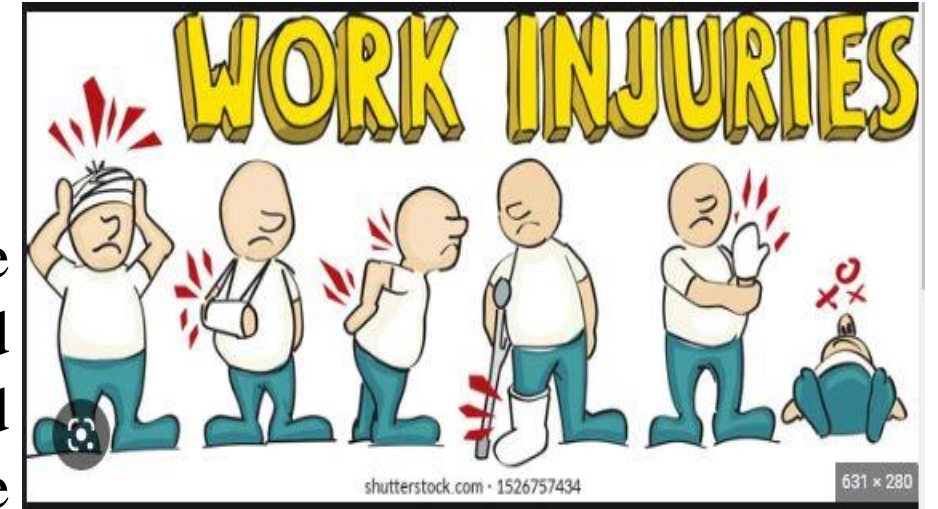

- जिल्लामा रहेका उद्योग तथा कलकारखानाहरूको नक्सांकन गर्ने ।
- उद्योगहरू संचालन गर्दा रोजगारदाता तथा श्रमिकहरूलाई हुन सक्ने सम्भावित स्वास्थ्य जोखिम र त्यसको न्युनिकरण सम्बन्धी छलफल गर्ने ।
- कलकारखाना तथा औद्योगिक क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक तथा व्यवसायिहरूमा हुने पेशागत स्वास्थ्य समस्याहरूको रोकथाम, नियन्त्रण र न्युनिकरण बारेमा सरोकारवाला निकायहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारीको बारेमा छलफल गरी कार्ययोजना तयार गर्ने ।

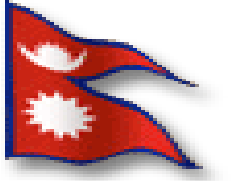
Occupational Safety and Health is identified as the discipline dealing with the prevention of work-related injuries and diseases as well as the protection and promotion of the health of workers. It aims at the improvement of working conditions and environment.-

ILO

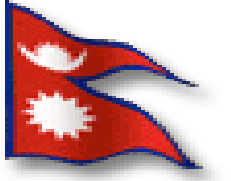
इतिहास

- **Hippocrates (460-377 BC)** ले खानी र धातुविद्हरूका बीचमा सिसाको विषाक्तताका लक्षणहरू वर्णन गरे
- **Pliny the Elder (23-70 AD)**
 - रोमन सिनेटर जसले आफ्नो मुखमा जनावरको मूत्राशय बाँधेर धुलोबाट आफूलाई जोगाउने कामदारहरूको बारेमा लेखे
 - उनले एस्बेस्टोस र सिनाबार (पारा अयस्क) को खतराहरू पनि नोट गरे
- **Ulrich Ellenborg (1473)**
 - एक जर्मन चिकित्सक, उनले धातुको धुँवाको खतराहरूको पहिचान गरे तथा लक्षणहरू र रोकथाम उपायहरू वर्णन गरे

जागरुक व्यक्तित्व

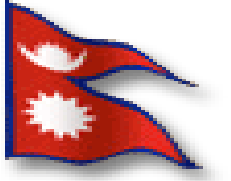
- **Bernardino Ramazzini (1633-1714)**

इटालियन चिकित्सक "औद्योगिक चिकित्साको संरक्षक संत भनेर चिनिन्छ

- उनको पुस्तक De Morbis Artificum Diatriba (The Diseases of Workmen) मा पारा र सिसाको विषाक्तता र अन्य व्यावसायिक रोगका लक्षणहरू बारे वर्णन गरेका छन्
- उनले सिलिकोसिस रोगविज्ञानको बारेमा लेखे र त्यसका खतराहरूबाट बच्ने उपायहरू पनि वर्णन गरे
- उनले चिकित्सकहरूलाई कामको वातावरण अध्ययन गरेर व्यावसायिक रोगहरू बारे जान्न सल्लाह दिए

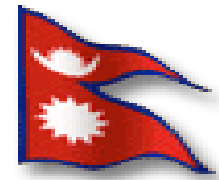
खोजि व्यक्तित्व

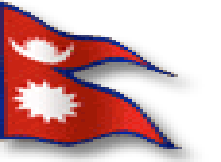
- **Sir George Baker** (1722-1809) ले "Devonshire colic" अवस्थाको एक कारण सीसा प्रदूषण हो भन्ने पत्ता लगाए
- लन्डनका चिकित्सक **Percival Pott** (1714-1788) ले पेशागत जोखिमलाई क्यान्सरसँग सम्बन्ध रहेको कुरा व्याख्या गरे
- **Sir Humphrey Davy** (1788-1829) ले खानीमा हुने समस्याहरूको अनुसन्धान गरे

व्यावसायिक चिकित्सा प्रारम्भ

- सन् १९३० मा चिकित्सा विशेषता (Medical Speciality) गठन भएको थियो
- सन् १९४० मा व्यावसायिक चिकित्सा (Occupational Medicine) प्रणालीको नामकरण गरियो

व्यवसायिक औषधिका चिकित्सकहरूले दैनिक अभ्यासमा के को लागि प्रयास गर्छन ?

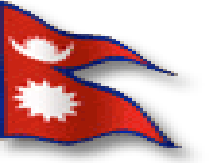
सबै पेशाहरूमा श्रमिकहरूको

- शारीरिक
- मानसिक तथा
- सामाजिक

स्वास्थ्यको उच्चतम तह कायम गर्ने ।

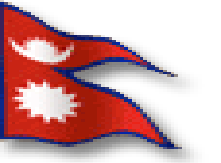
पेशागत स्वास्थ्य सेवाहरु

- चिकित्सा अवस्थाहरुको मूल्यांकन र उपचार पत्ता लगाउने
- आपतकालीन प्रतिक्रिया
- चिकित्सा निगरानी
- दीर्घकालीनरोग व्यवस्थापन
- फिटनेस र कल्याण
- कार्य जीवन व्यवस्थापन
- अपांगता व्यवस्थापन र आवास
- कर्मचारी सहयोग र सुझाव
- अनुपस्थिति व्यवस्थापन
- तालिम
- कामदार, प्रबन्धक, युनियन र समुदायका लागि सल्लाहकार

कार्यक्षेत्रका जोखिमहरु

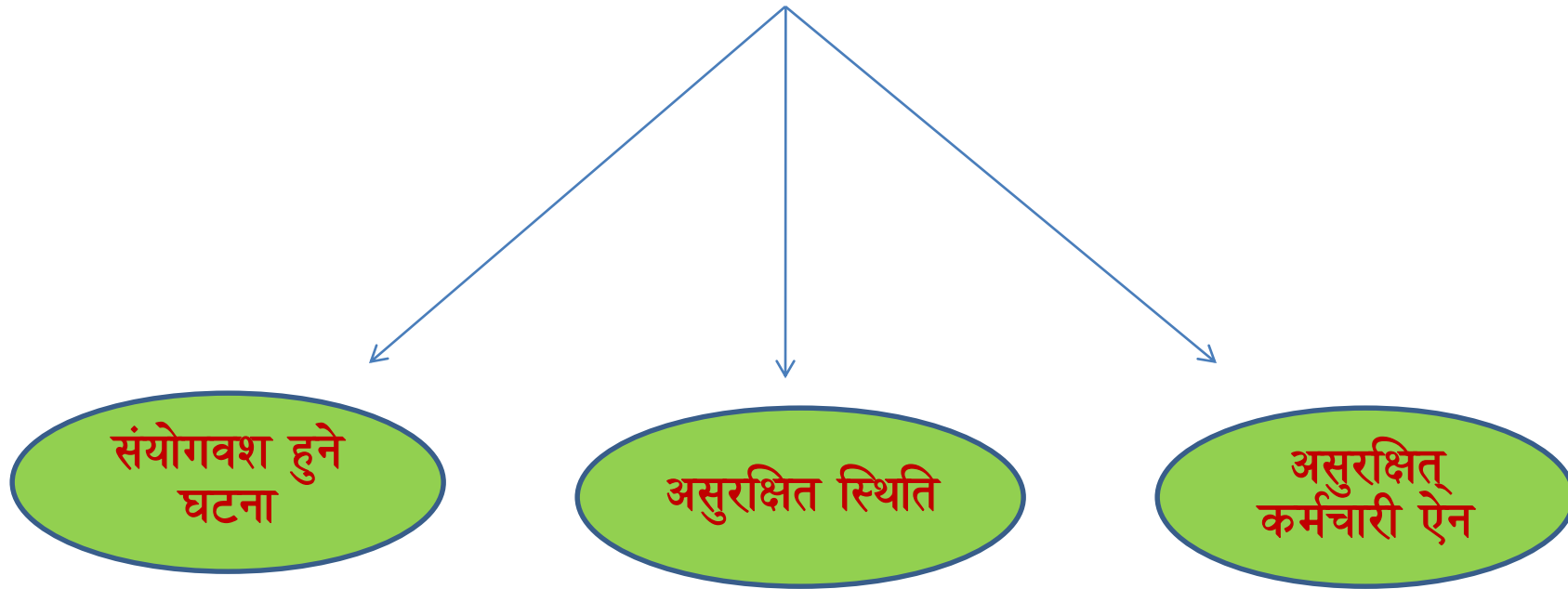

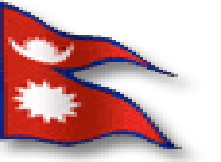
- **भौतिक तथा यान्त्रिक** : माथिबाट सामान खस्ने, पोल्ने ,छाला कोतारिनु, धारिलो-तिखो औजार बाट चोट पटक, घाउ, कोलाहल, रेडियेशन, आदि
- **जैविक जोखिमहरु** : ब्याक्टेरिया, विषाणु, फङ्गस, आदि
- **रासायनिक जोखिमहरु** : अम्ल,क्षार,पेट्रोलियम, एस्बेष्टस, धुवाँ, अत्यधिक प्रतिक्रियाशील रसायन, आदि
- **मनोबैज्ञानिक तथा सामाजिक जोखिम** : तनाव, हिंसा, धम्की, यौन उत्पीडन, आदि
- **एर्गोनोमिक** : कार्य पुनरावृत्ति, अण्ठचारो मनस्तिथि, प्रत्यक्ष दबाव, कम्पन, चरम तापक्रम, आवाज, र कामको तनाव, आदि
- **अन्य जोखिमहरु** : मादक पदार्थ सेवन, कार्य सम्बन्धि तनाव, कार्यस्थलमा हिंसा, आदि

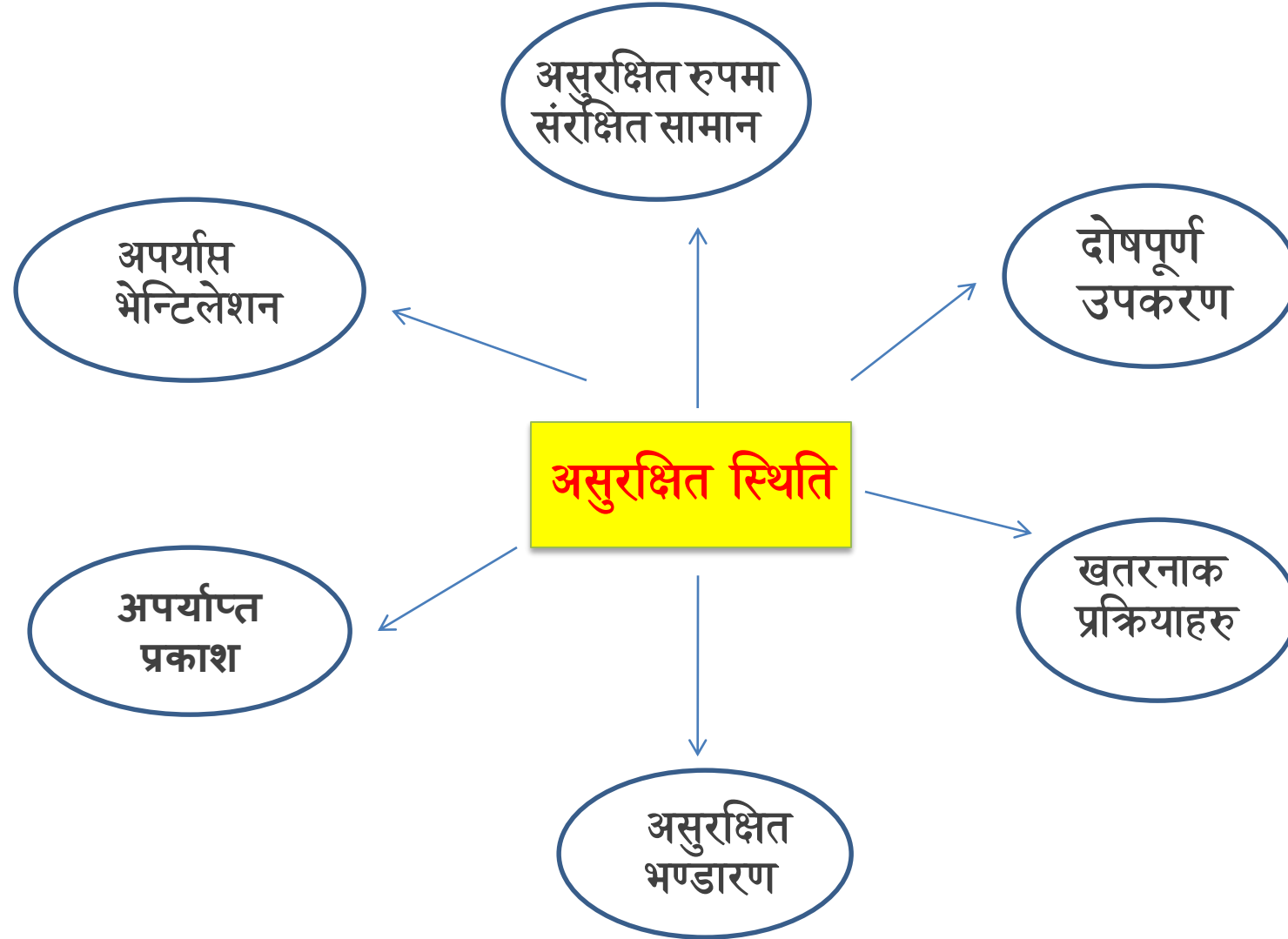
दुर्घटनाको कारणहरू

दुर्घटनाको कारणहरू

असुरक्षित स्थितिहरू

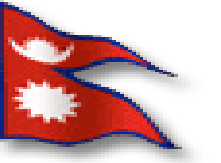

नेपालको सन्दर्भमा व्यावसायिक स्वास्थ्य को अवस्था

नेपालमा हरेक वर्ष करिब २० हजार कामदारहरु कार्यस्थलमा दुर्घटना हुने गरेको अनुमान छ जसबाट नेपालमा करिब २०० जनाको ज्यान जाने गरेको छ । नेपालमा करिब १२ लाख श्रमिक रोजगारीमा छन् । उद्योग वर्गीकरणका आधारमा ७३.९% कृषि क्षेत्रमा र २६.१% मात्र गैर कृषि क्षेत्रमा संलग्न छन् ।

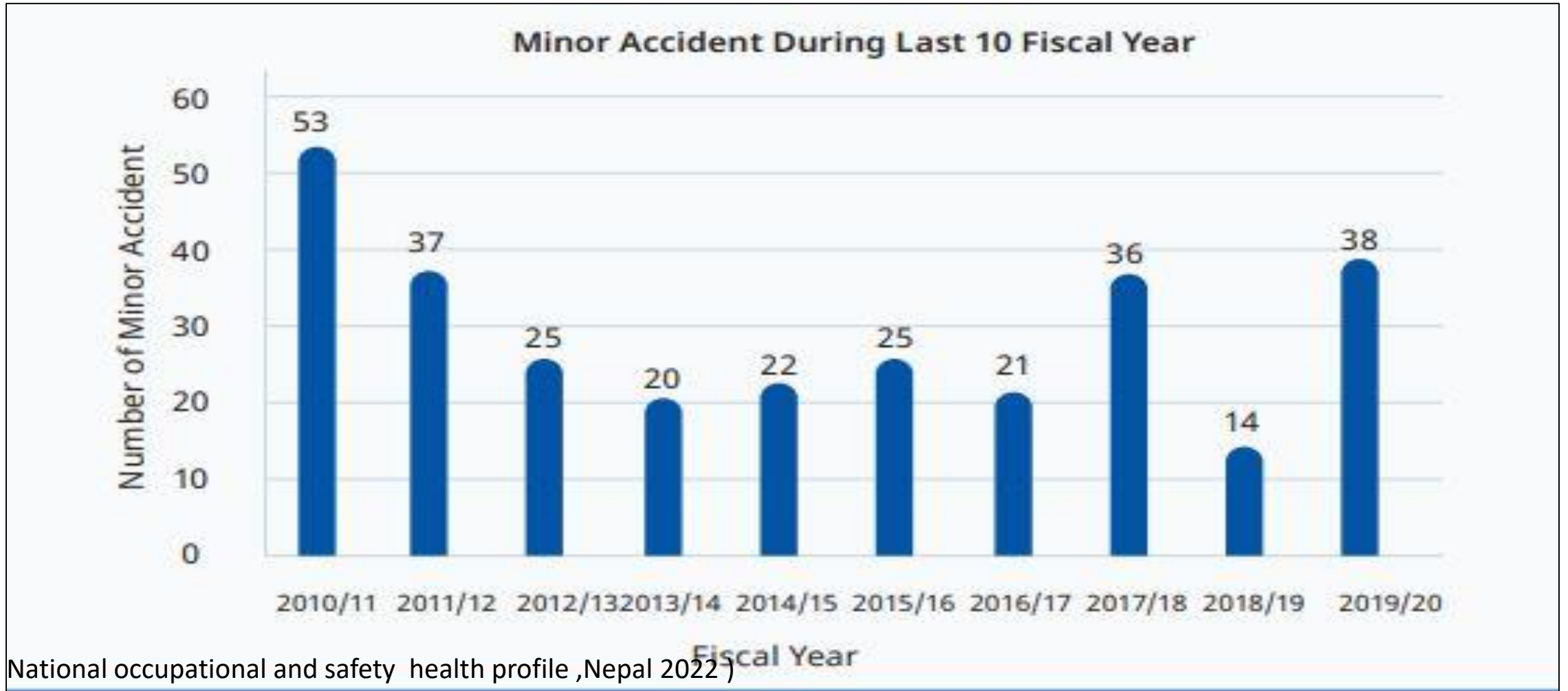
Ref.- (गौतम र प्रसाईं, २०११)

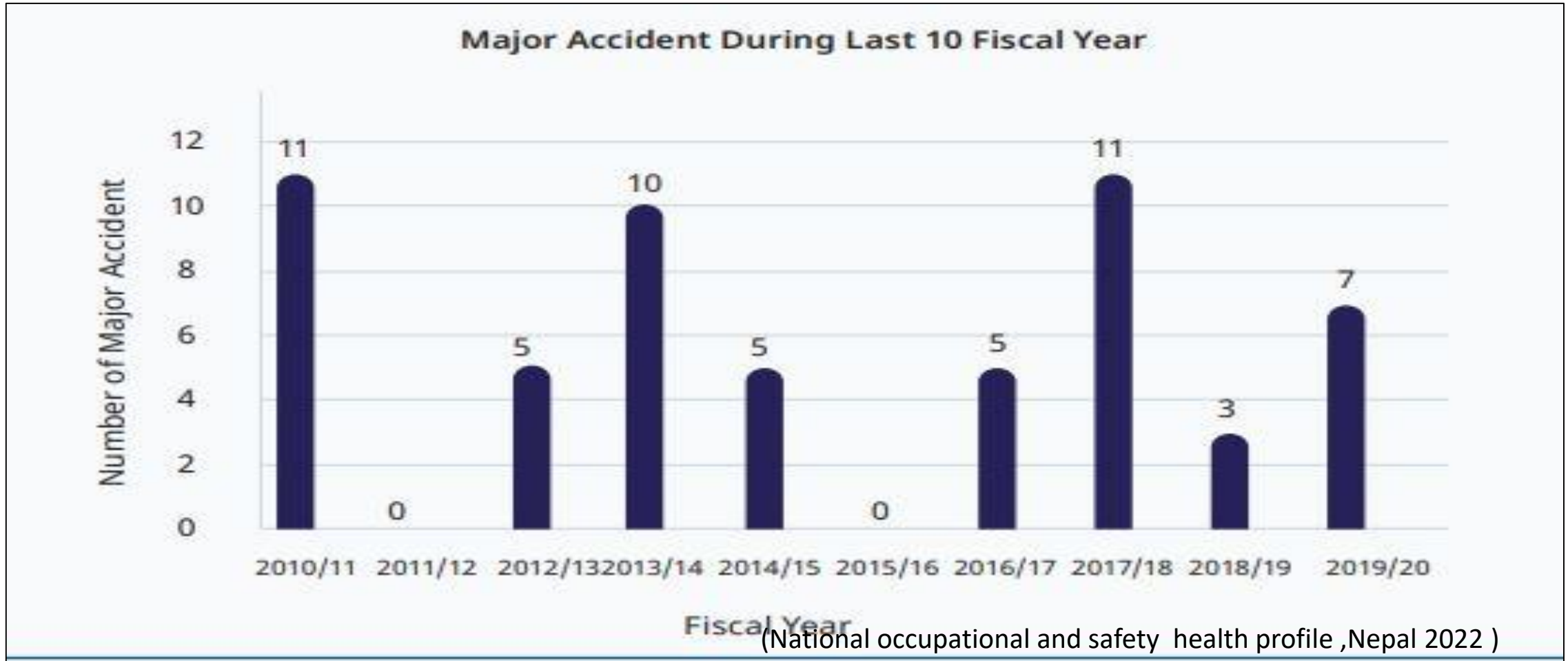
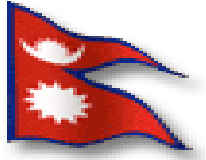

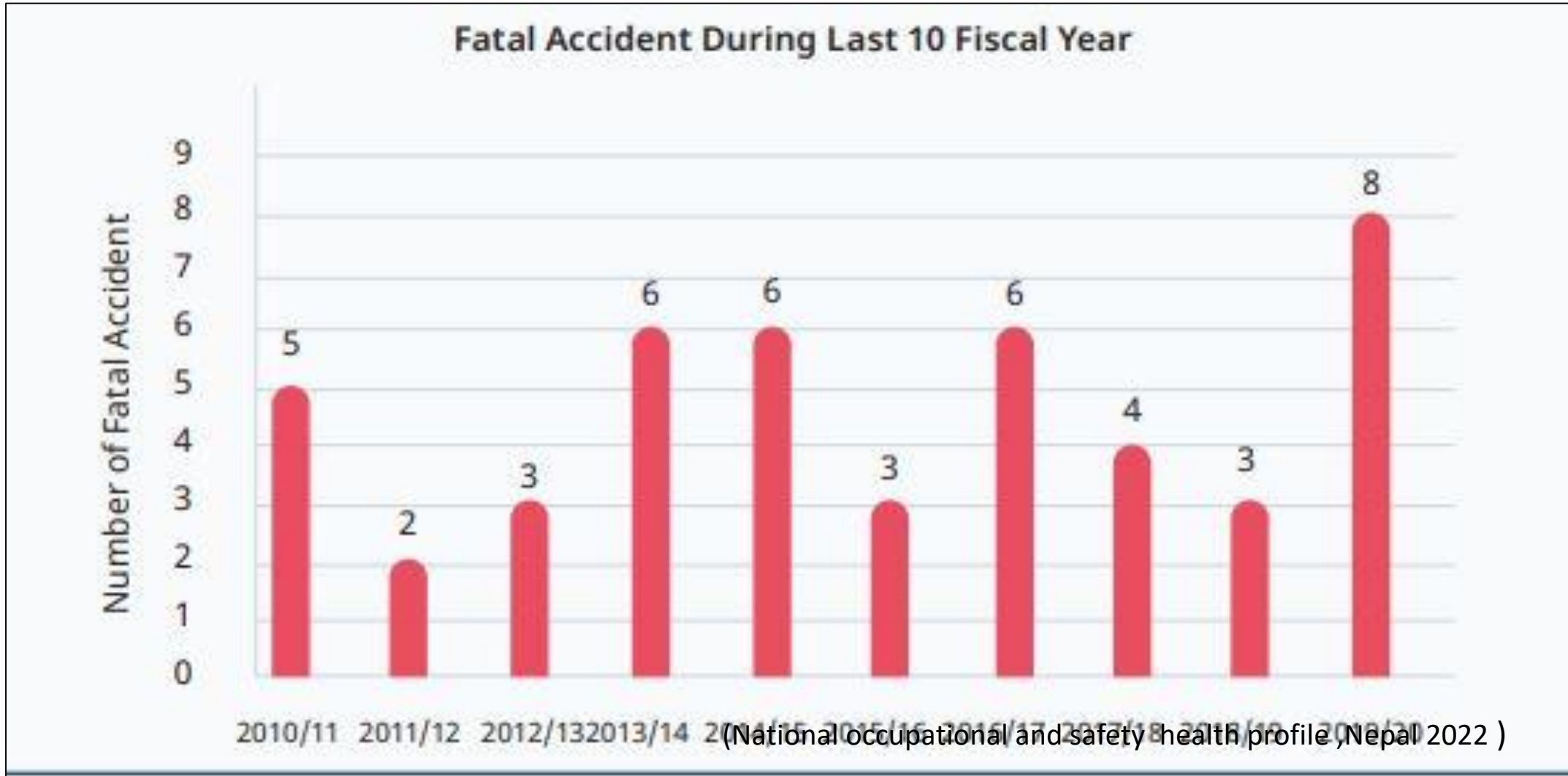
► Table 18: Occupation Accident During the Last 10 Fiscal Year.

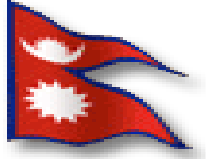
SN	Fiscal year	Accident			
		Minor	Major	Fatal	Total
1	2010/11	53	11	5	69
2	2011/12	37	0	2	39
3	2012/13	25	5	3	33
4	2013/14	20	10	6	36
5	2014/15	22	5	6	33
6	2015/16	25	0	3	28
7	2016/17	21	5	6	32
8	2017/18	36	11	4	51
9	2018/19	14	3	3	20
10	2019/20	38	7	8	53

(National occupational and safety health profile ,Nepal 2022)

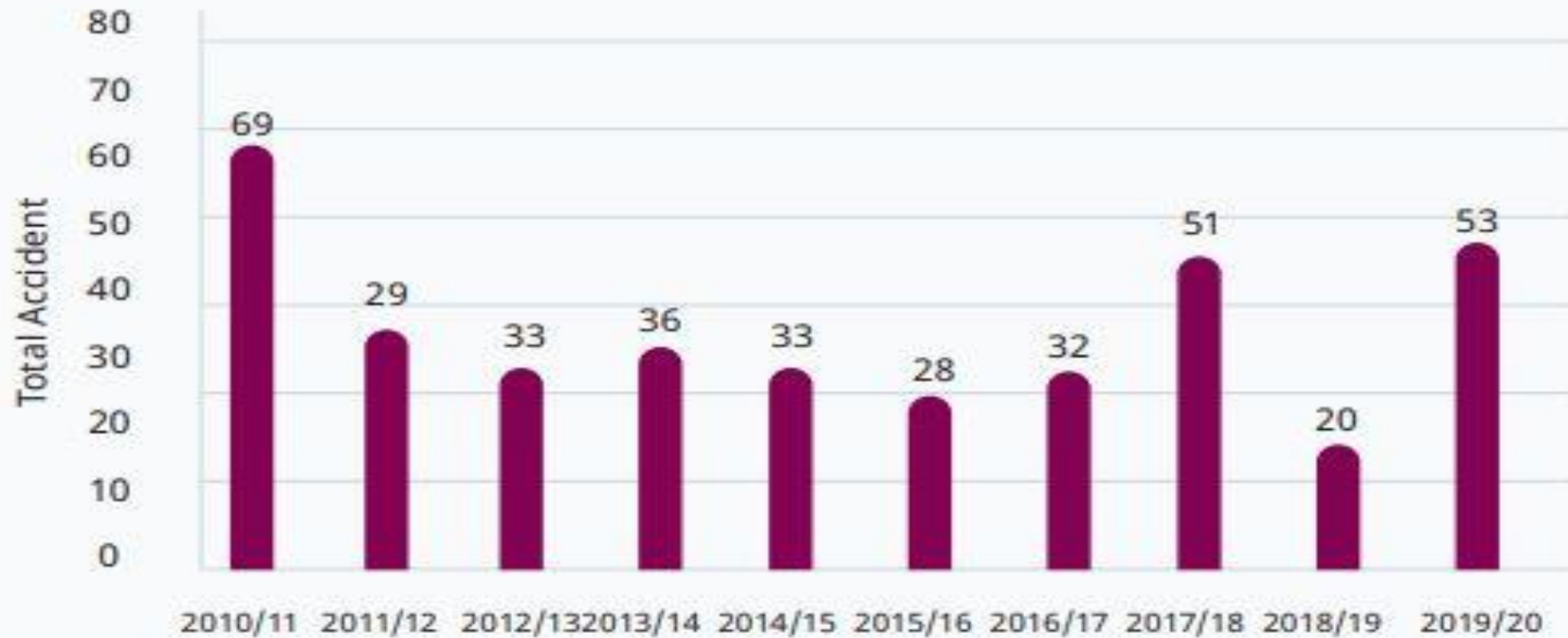

Total Accident During Last 10 Fiscal Year

National occupational and safety health profile ,Nepal 2022)

Fiscal Year

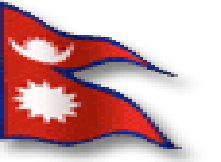
12/27/2022

स्वास्थ्य मन्त्रालय, बागमती प्रदेश सरकार

20
700 x 394

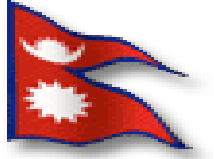

वेल्डरकर्मी डाटा

वेल्डरहरू बीच बिरामी अवस्थाको डाटा (n=३००)

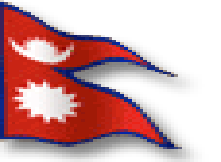
बिरामि अवस्था	संख्या	प्रतिशत
१. कान को समस्या	१०७	३५.७
२. धातु धुवाँ ज्वरो	१३०	४३.३
३. हाडजोर्नी समस्या	१४०	४६.७
४. दम सम्बन्धित समस्या	१८४	४६.७
५. आँखाको समस्या	२२३	६१.३
६. छाला समस्या	२२३	७४.३
७. कार्य सम्बन्धित चोट	२७२	९०.७

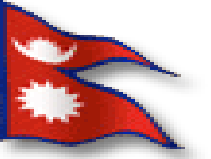
वेल्डरकर्मि

नेपाल जुट मिल डाटा - दुर्घटना तथ्यांक

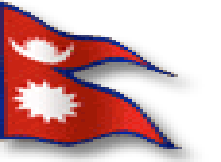

जुट मिलको नाम	२०१५/१६		२०१६/१७	
	Minor	Major	Minor	Major
1. अन्हंता मल्टी फाईबर सुनसरी	२४		३७	१
2. बाबा जुट मिल, मोरंग	२८		२१	२
3. गुहेश्वरी, मोरंग	५०		६०	
4. श्रीरघुपति जुट मिल, मोरंग	१२		१०	
5. स्वस्तिक जुट मिल, मोरंग	२१०	१	१८६	

जुट कारखाना

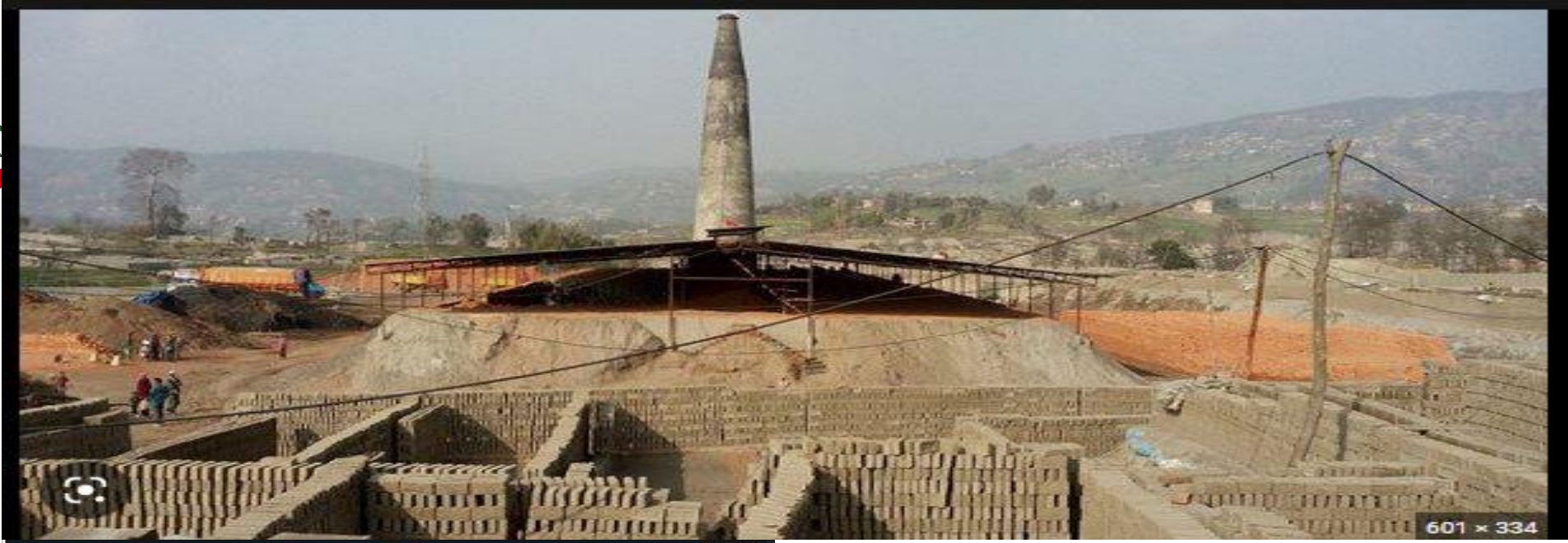
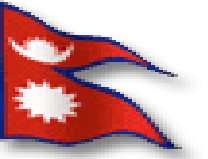

इँटा उत्पादक कम्पनी - काठमाडौं उपत्यका

- इँटा भट्टाहरूको धुलो को एक्सपोजर कामदार का लागि सबैभन्दा ठूलो खतरा हो।
- थ्रेसहोल्ड सीमा मानकहरू भन्दा माथिको एक्सपोजरहरू भट्टाहरू मार्फत व्यापक हुन्छन् र क्रिस्टलीय सिलिका, एक ज्ञात तत्व जसले मानव फोक्सोमा क्यान्सरको जोखिम समावेश गर्दछ।
- भट्टामा दैनिक १० घण्टा भन्दा बढी काम गर्ने विशेषगरी महिला र बालबालिकाहरू दीर्घकालीन शारीरिक विकारको जोखिममा छन्।

Source : study done by Thygerson et,al-2016

स्वास्थ्य मन्त्रालय, बागमती प्रदेश सरकार

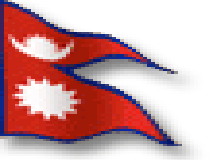

इंटाभट्टा

कृषि क्षेत्र

कृषि कार्य सबै आय समूहका देशहरूमा सबैभन्दा खतरनाक पेशा मध्ये एक हो। नेपालमा ६४.५४% जनता कृषि क्षेत्रमा कार्यरत छन्

(Ref. world bank, ilo -2021)

Cross sectional study done by Bhattarai et.al on – 2016

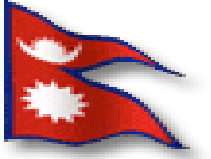
- कार्यक्षेत्रमा दुर्घटना, चोट पटक - ६९%
 - सामान्य चोटहरू काट्ने - ७९.७%,
 - पङ्कचर घाउ - ११.३%
 - घाउ - ७.५%
 - माथिल्लो अंगको सबै चोटहरूको - ६७%
 - सबैभन्दा बढी संलग्न औंलाहरू - ४३%
-
- काममा सुत्ने, धारिलो यन्त्र, जनावर र उचाइबाट खसेपछि अधिकांश चोटपटकका लागि हातका औजारहरू जिम्मेवार थिए

1,300 × 866

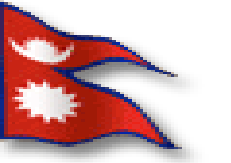
800 × 533

कृषि

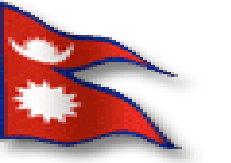

पेशागत स्वास्थ्य कारणले हुने मुख्य रोगहरू

कारण	रोग
उखुको धुलो	- Bagassosis
सिलिका को धुलो	- Silicosis
एसबेस्टस को धुलो	- Asbestosis
कोयला धुलो	- Pneumoconiosis
टेक्स टाइल धुलो	- Byssinosis
बेरिलियम धुवा	- Berylliosis
कृषि उत्पाद	- Farmer's lung

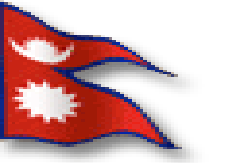
पेशागत रोगहरू

. Diseases caused by physical agents

1. Hearing impairment caused by noise.
2. Diseases caused by vibration (disorders of muscles, tendons, bones, joints, peripheral blood vessels or peripheral nerves).
3. Diseases caused by compressed or decompressed air.
4. Diseases caused by ionizing radiations.
5. Diseases caused by optical (ultraviolet, visible light, infrared) radiations including laser.
6. Diseases caused by exposure to extreme temperatures.
7. Diseases caused by other physical agents at work not mentioned in the preceding items where a direct link is established scientifically or determined by methods appropriate to national conditions and practice, between the exposure to these physical agents arising from work activities and the disease(s) contracted by the worker.

पेशागत रोगहरू

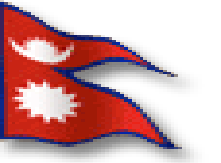

. Diseases caused by chemical agents.

1. Diseases caused by beryllium or its compounds.
2. Diseases caused by cadmium or its compounds.
3. Diseases caused by phosphorus or its compounds.
4. Diseases caused by chromium or its compounds.
5. Diseases caused by manganese or its compounds.
6. Diseases caused by arsenic or its compounds.
7. Diseases caused by mercury or its compounds.
8. Diseases caused by lead or its compounds.
9. Diseases caused by fluorine or its compounds.
10. Diseases caused by carbon disulfide.
11. Diseases caused by halogen derivatives of aliphatic or aromatic hydrocarbons.
12. Diseases caused by benzene or its homologues.
13. Diseases caused by nitro- and amino-derivatives of benzene or its homologues.
14. Diseases caused by nitroglycerine or other nitric acid esters.

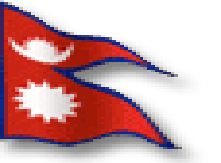
पेशागत रोगहरू : Disease caused by Chemical Agents

15. Diseases caused by alcohols, glycols or ketones.
16. Diseases caused by asphyxiants like carbon monoxide, hydrogen sulfide, hydrogen cyanide or its derivatives.
17. Diseases caused by acrylonitrile.
18. Diseases caused by oxides of nitrogen.
19. Diseases caused by vanadium or its compounds.
20. Diseases caused by antimony or its compounds.
21. Diseases caused by hexane.
22. Diseases caused by mineral acids.
23. Diseases caused by pharmaceutical agents.
24. Diseases caused by nickel or its compounds.

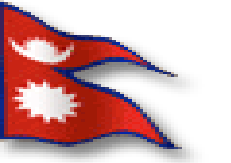
पेशागत रोगहरु: Disease caused by Chemical Agents

25. Diseases caused by thallium or its compounds.
26. Diseases caused by osmium or its compounds.
27. Diseases caused by selenium or its compounds.
28. Diseases caused by copper or its compounds.
29. Diseases caused by platinum or its compounds.
30. Diseases caused by tin or its compounds.
31. Diseases caused by zinc or its compounds.
32. Diseases caused by phosgene.
33. Diseases caused by corneal irritants like benzoquinone.
34. Diseases caused by ammonia.
35. Diseases caused by isocyanates.
36. Diseases caused by pesticides.
37. Diseases caused by Sulphuroxides.
38. Diseases caused by organic solvents.
39. Diseases caused by latex or latex-containing products.
40. Diseases caused by chlorine.

पेशागत रोगहरू

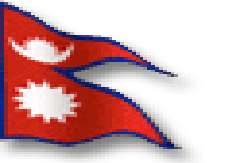
. Biological agents and infectious or parasitic diseases

1. Brucellosis.
2. Hepatitis viruses.
3. Human immune deficiency virus (HIV).
4. Tetanus.
5. Tuberculosis.
6. Toxic or inflammatory syndromes associated with bacterial or fungal contaminants.
7. Anthrax.
8. Leptospirosis.

पेशागत रोगहरु

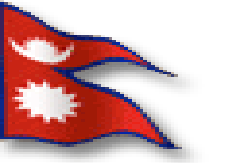

1. Musculoskeletal disorders

1. Radial styloid tenosynovitis due to repetitive movements, forceful exertions and extreme postures of the wrist.
2. Chronic tenosynovitis of hand and wrist due to repetitive movements, forceful exertions and extreme postures of the wrist.
3. Olecranon bursitis due to prolonged pressure of the elbow region.
4. Prepatellar bursitis due to prolonged stay in kneeling position.
5. Epicondylitis due to repetitive forceful work.
6. Meniscus lesions following extended periods of work in a kneeling or squatting position.
7. Carpal tunnel syndrome due to extended periods of repetitive forceful work, work involving vibration, extreme postures of the wrist, or a combination of the three.
8. Other musculoskeletal disorders not mentioned in the preceding items where a direct link is established scientifically or determined by methods appropriate to national conditions and practice, between the exposure to risk factors arising from work activities and the musculoskeletal disorder(s) contracted by the worker.

पेशागत रोगहरु

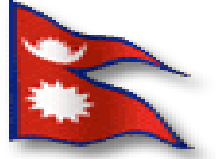
I. Mental and behavioural disorders

1. Post-traumatic stress disorder
2. Other mental or behavioural disorders not mentioned in the preceding item where a direct link is established scientifically or determined by methods appropriate to national conditions and practice, between the exposure to risk factors arising from work activities and the mental and behavioural disorder(s) contracted by the worker.

Skin –

- Dermatitis,
- Carcinoma,
- Pigment
- Changes,
- Urticaria,
- Xerosis,
- Frostbite,
- Burns,
- Cuts,
- Folliculitis,
- Tinea,
- Miliaria.

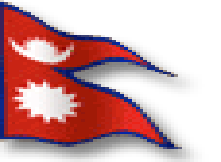

Eye

- Ch.conjunctivitis
- Optic neuritis,
- Asthenopia –
caused by VDT
- Computer vision
syndrome

स्वास्थ्य मन्त्रालय, बागमती प्रदेश सरकार

व्यवसायिक कारणले फोकसोमा हुनसक्ने रोगहरू

Diseases

- Farmer's lung
- Bagassosis
- Grain handler's lung
- Humidifier lung

- Bird breeder's lung

- Cheese worker's lung
- Malt workers lung
- Paprika splitters lung
- Mollusk shell
- Wheat weevil

Source of exposure

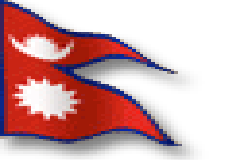
- Moldy hay
- Moldy sugarcane fiber
- Moldy grain
- Contaminated forced air system

- Pigeons, parakeets, fowl, rodents

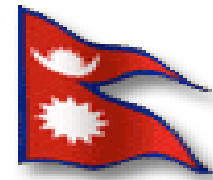
- Cheese mold
- Moldy malt
- Paprika dust
- Shell dust
- Infested wheat

व्यावसायिक स्वास्थ्य

- कर्मचारीहरूलाई सुरक्षित रूपमा काममा उपस्थित हुन र स्वास्थ्यमा आधारित समस्याहरूको हस्तक्षेप बिना आफ्नो कार्यहरू सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न सक्षम पार्नु हो। तसर्थ, सफल व्यावसायिक स्वास्थ्य अवस्थाले कामदार र उसको व्यावसायिक वातावरण बीचको सन्तुलनलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ।
- कामका प्रक्रियाहरू र त्यसले कर्मचारीहरूको स्वास्थ्य र वातावरणमा कसरी प्रभाव पार्छ भन्ने कुरा र सुरक्षालाई ध्यान दिन्छ।
- यदि कुनै कर्मचारी अनुपस्थित छ भने, व्यवसायिक स्वास्थ्यले सकेसम्म चाँडो काममा फर्कने लक्ष्यका साथ प्रभावकारी र प्रभावकारी चिकित्सा प्राप्तिलाई सहज बनाउन मद्दत गर्दछ।

व्यावसायिक स्वास्थ्यको दृष्टिकोण

• रोग पहिचान

मूल्याङ्कन

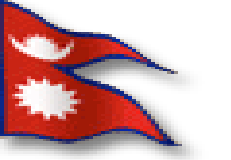
हस्तछेप र उपचार

- निर्मुल
- व्यवस्थापन
- व्यक्तिगत सुरक्षा

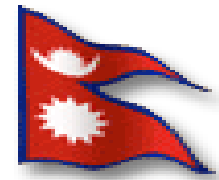
• बचाउ

व्यवसायिक/पेशागत दुर्घटना न्यूनीकरण

- कार्यस्थलहरूका गतिविधि वा घटनाका प्रवृत्तिहरू, व्यक्तिहरूमा आएका परिवर्तनहरू प्रति सतर्क रहनुपर्छ । जब सबै असफल हुन्छ - कामदारहरूलाई सोध्नु पर्छ ।
- कार्यस्थल परिवर्तन, नियन्त्रण गर्ने व्यक्तिहरूसँग सम्बन्ध बलियो गर्नुपर्छ (इन्जिनियरहरू, पर्यवेक्षकहरू, खरिद एजेन्टहरू) ।
- सम्भावित वा शंकास्पद मुद्दाहरूको प्रारम्भिक मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ ।
- सबै सरोकारवालाहरूलाई समावेश गर्ने:
 - व्यवस्थापन, सुरक्षा, मानव संसाधन, औद्योगिक स्वच्छता, इन्जिनियरिङ, र चिकित्सा कर्मचारीहरू ।
 - व्यक्तिको अधिकार र आवश्यकतालाई रोजगारदाताको अधिकार र आवश्यकतासँग सन्तुलनमा राख्नुपर्छ र चोटपटक र रोग रोकथाम लाई प्राथमिकता म राख्नु पर्छ ।

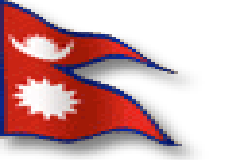

पेशागत स्वास्थ्य नीतिको आवश्यकता

- व्यवसायजन्य क्षेत्रमा सुरक्षा र स्वास्थ्यमा प्रभावकारिता ल्याउन नीतिले मार्गदर्शन गर्छ । देहायका काममा नीतिको अपरिहार्यता महसुस गरियोको छ ।
- सुरक्षित एवम् स्वास्थ्य कार्य वातावरण स्थापनागरी उत्पादकत्व बृद्धि गर्न ।
- व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यका अनुसन्धान मुलक कार्य, तालिम एवम् व्यवस्थापन को नियमन गर्न विशेष संरचना अन्तर्गत स्वास्थ्य विभाग र स्वास्थ्य प्रतिष्ठान स्थापना गर्न ।
- रोजगारीका सबै क्षेत्र र कार्य स्थलमा व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य प्रणाली मा सुधार गर्दै सम्भावित मानवीय तथा भौतिक क्षति न्यूनीकरण गर्न ।

पेशागत स्वास्थ्य नीतिको आवश्यकता

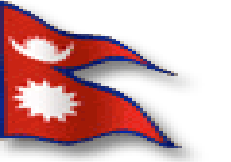

सुरक्षा एवम स्वास्थ्यका दृष्टिकोणबाट उद्योग, व्यवसाय, पेशा वा क्रियाकलाप हरूको वर्गीकरण गरि सुरक्षित कार्यस्थल स्थापना गर्न आवश्यक पर्ने मापदण्ड, सूचांक, कार्यन्वयन पुस्तिका प्रभावकारी सुरक्षा प्रविधिको विकास गर्ने।

- व्यवसायजन्य रोगहरुको पहिचान गरि राष्ट्रिय रुपमा सुचिकृत गर्ने।
- व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी राष्ट्रिय तथ्यांक तथा अभिलेख प्रणालीको विकास गर्ने।
- कार्यस्थल सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक प्रविधिको आयात तथा जडानमा सरकारी अनुदान उपलब्ध गर्न।
- सुरक्षित र मर्यादित कार्यस्थल स्थापित गर्ने उद्योग, व्यवसाय, व्यवस्थापक श्रमिक आदि लाई सम्मान गर्ने।

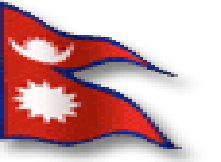
पेशागत स्वास्थ्य नीतिको आवश्यकता

- कार्यस्थलमा प्रभावकारी सूचना तथा सञ्चार को प्रबन्ध गर्ने र सोको सरोकार निकायहरूमा समेत प्रवाह गर्न ।
- व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको सेवालाई आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगारीको सबै पक्षहरूमा लागु गर्न ।
- व्यवसाय दर्ता तथा संचालनमा सरकारी निकायहरू संग समन्वय ।

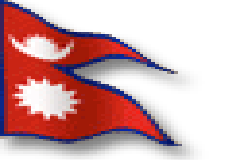
पेशागत स्वास्थ्यका रणनीतिहरू

१. ब्यवासाय जन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको व्यवस्थापन गर्न नियमन निकायको रूपमा केन्द्रीय स्तरमा नियमनकारी निकायको स्थापना गरी कार्यस्थल निरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाई स्वास्थ्य र सुरक्षित कार्य स्थलको स्थापना गर्ने।
२. ब्यवासाय जन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि आवश्यक ऐन कानून र मापदण्ड तर्जुमा तथा पुनरावलोकन गरी कानूनको पालनाको माध्यमबाट स्वास्थ्य सुरक्षित कार्य वातावरण को सृजना गर्ने।
३. ब्यवासाय जन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य प्रवर्धन गर्नको लागि व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य परिषदको गठन गर्ने।
४. सुरक्षित तथा स्वास्थ्य कार्यस्थल निर्माण गर्न आवश्यक उपायहरूको अवलम्बन गर्ने।

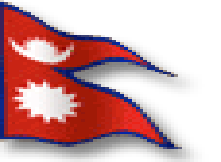
पेशागत स्वास्थ्यका रणनीतिहरू

५. ब्यवासाय जन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन एवं प्रभावकारी कार्यन्वयन गर्न सरोकारवालाहरूमा यस सम्बन्धमा आवश्यक ज्ञान, सिप तथा चेतना अविबृद्धि गर्ने ।
६. ब्यवासाय जन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको दिगोपनका लागि आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने ।

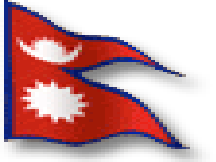
नेपाल ट्रेड यूनियन कांग्रेस (NTUC) को राष्ट्रिय नीति

- सम्बद्ध संघहरूले आफ्नो प्रतिष्ठान/कारखाना/संस्थाहरूमा पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य (Occupational Safety and Health) समिति गठन/स्थापना गर्न प्रयास गर्नेछ।
- पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम प्रत्येक उद्यम-स्तर ट्रेड यूनियन सम्म विस्तार गरिनेछ।
- पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य चेतनाको लागि प्रत्येक उद्यममा कम्तिमा एक दक्ष पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य प्रशिक्षक विकास गर्न प्रयास गर्दै र प्रचार कार्यक्रम
- उद्यमहरूको लागि सुरक्षा लेखा परीक्षा सञ्चालन गर्न सिफारिस ।
- उद्यम-स्तरको लागि अर्धवार्षिक वा वार्षिक रूपमा पुनश्चर्या तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- नेपाल ट्रेड यूनियन कांग्रेस को पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य विभागले स्थानीय तहसम्म विस्तारित पहुँचको पहुँच बढाउने लक्ष्य राखेको छ।
- दुर्घटनाहरू विशेष गरी घातक र प्रमुख चोटहरूको लागि रेकर्ड र तथ्याङ्कहरू राख्नुहोस्।

नेपाल ट्रेड यूनियन कंग्रेस (NTUC) को राष्ट्रिय नीति

- पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य मुद्दाहरूको लागि सरोकारवालाहरूसँग द्विपक्षीय र बहुपक्षीय सामाजिक संवाद ।
- पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य नियमहरूमा थपहरू संशोधन वा आवश्यक पर्ने प्रावधानहरूको लागि सरकारसँग लबिङ गर्ने ।
- पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्यको क्षेत्रमा काम गर्ने राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सुमधुर सम्बन्ध कायम गर्ने ।
- प्रत्येक वर्ष पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्मेलन सञ्चालन गर्ने ।
- नानो टेक्नोलोजीको पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य प्रभावमा विकास र प्रशिक्षण वितरण ।
- कोभिड-१९ रोकथाम र निवारक कार्य युनियन र यसका सम्बद्ध संस्थाहरूको तल्लो

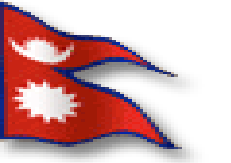
व्यावसायिक सुरक्षा तथा स्वास्थ्य परियोजना (OSHP) अन्तर्गतका कार्यहरू

- क) १४ दिनको लागि पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्यको एडभान्स प्रशिक्षण।
- ख) बॉयलर सुरक्षा र सञ्चालन को लागि 14 दिन र ७ दिन मोड्युलहरू व्यवस्थापन।
- ग) पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्यको ४ दिने तालिम।
- घ) सरकारी रोजगारदाताहरूको लागि पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्यको ४ दिने तालिम।
- ङ) जोखिम विश्लेषण र जोखिम मूल्याङ्कन प्रशिक्षण।
- च) पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्यमा आधारभूत जागरूकता प्रशिक्षण।
- छ) प्रशिक्षण सामग्री, पोस्टर, र पर्चा विकास।
- ज) प्रत्येक प्रदेश वा क्षेत्रमा पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम र सेमिनार।
- झ) पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य जागरूकता क्षेत्र-विशेष कार्यक्रम

नेपाल श्रम ऐन २०७४

श्रम ऐन, २०७४ ले अघिल्लो श्रम ऐन २०४८ लाई पूर्णरूपमा विस्थापित गरेको छ।

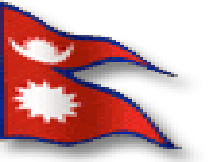
- ✓ यस ऐन ले दुर्घटना रोकथाम का उपायहरू प्रदान गर्दछ जस्तै रासायनिक खतराहरू र आगो विरुद्ध आँखा सुरक्षा।,
- ✓ खतरनाक मेसिनरी विरुद्ध सुरक्षा,
- ✓ भारी भार उठाउन निषेध र
- ✓ प्रेशर प्लान्टहरूबाट सुरक्षा उपायहरू।
- ✓ कार्यक्षेत्र मा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री को उपयोग
- ✓ कुनै किसिमको दुर्घटना वा रोग लागेमा अनिवार्य सूचना दिने व्यवस्था गरिएको छ।

✓ Chapter 7 – 13

यस ऐनमा कार्य को समय अवधि, पारिश्रमिक, बिदा, कोष, उपदान, बीमा, पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा, उद्योग वा विशेष प्रकृतिको सेवाको व्यवस्था रहेको छ।

नेपाल श्रम ऐन २०७४

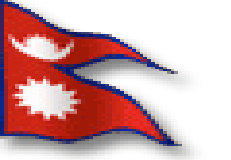

- श्रमिक/कर्मचारीहरूको संख्यालाई ध्यान नदिई सबै निकायहरूमा लागू हुन्छ।
- नयाँ श्रम ऐनले संस्थाको आवश्यकता अनुसार काममा राख्ने मोडमा लैचिलोपन प्रदान गरेको छ।
- नियमित रोजगारी
- कार्यमा आधारित रोजगार: निश्चित काम पूरा गर्न वा निश्चित सेवा प्रदान गर्न।
- समयबद्ध रोजगारी: निश्चित समय अवधिको लागि रोजगार।
- अनौपचारिक रोजगार: महिनामा सात वा कम दिनको लागि रोजगार।
- आंशिक रोजगारी: हप्तामा ३५ वा कम घण्टाको लागि रोजगार

नयाँ श्रम ऐनले इन्टर्नको अवधारणा ल्याएको छ जस अनुसार कुनै पनि व्यक्तिलाई कुनै पनि शैक्षिक संस्थाको स्वीकृत पाठ्यक्रम बमोजिम इन्टर्नको रूपमा काम गर्न दिइनेछ। यसअघिको ऐनमा इन्टर्न र भर्ना गर्ने तरिका सम्बन्धी कुनै व्यवस्था थिएन।

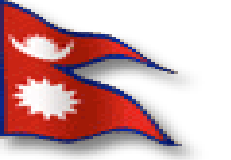
नेपाल श्रम ऐन २०७४

- **नयाँ श्रम ऐनले** पनि गैर-नेपाली नागरिकलाई अघिल्लो ऐनअनुसारको कुनै पनि पदमा काममा लगाउन निषेध गरेको छ।
- कुनै दक्ष प्राविधिक पदमा नेपाली नागरिक उपलब्ध हुन नसकेमा मात्रै विदेशी नागरिकलाई स्थानीय निकायले काममा लगाउने सामान्य शर्तलाई कायम राखेको छ।
- जहाँ २० वा बढी कर्मचारीहरू संलग्न छन्, रोजगारदाताले सुरक्षा र स्वास्थ्य समिति गठन गर्नेछ।
- **नयाँ श्रम ऐनले** हडतालमा जान गोप्य मतपत्रमा जानु पर्ने छैन, व्यवस्थापन र अन्य सुरक्षा निकायलाई सूचना दिएर मात्र हडतालमा जान सक्नेछन् यसअघिको ऐनमा यस्तो व्यवस्था थिएन।
- **श्रम ऐन, २०७४ले** काम गर्ने घण्टा दिनको ८ घण्टा र हप्ताको ४८ घण्टा र ओभरटाइमको ज्याला पनि उसको सामान्य ज्यालाको डेढ गुणा कायम गरिएको छ।

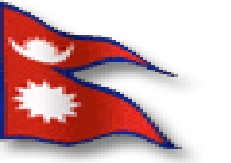
नेपाल श्रम ऐन २०७४

- नयाँ ऐन अनुसार अधिकतम ओभरटाइम हप्ताको २४ घण्टामा बढाइएको छ ।
- ऐनको दफा ५८ बमोजिम केन्द्रीय श्रम सल्लाहकार परिषद्को सिफारिसमा आउटसोर्स गरिएका कर्मचारीहरूलाई मन्त्रालयले तोकेबमोजिम काममा लगाउन सकिनेछ ।
- नयाँ श्रम ऐनले परिक्षण अवधि ६ महिना घटाएको छ जहाँ अघिल्लो ऐनमा १२ महिना थियो ।
- चिकित्सा बीमा कभरेज: प्रत्येक कामदारको लागि कम्तिमा रु१ लाख प्रति वर्ष । प्रिमियम रोजगारदाता र कामदारले समान रूपमा तिर्नु पर्छ ।
- दुर्घटना बीमा कभरेज: प्रत्येक कामदारको लागि कम्तिमा रु७ लाख । प्रिमियम नियोक्ता द्वारा पूर्ण भुक्तान गरिनेछ ।

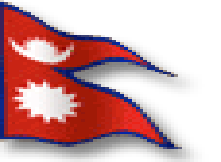
नेपाल श्रम ऐन २०७४

- **यौन उत्पीडन-** श्रम ऐन, २०७४ बमोजिम अपराधको गम्भीरताका आधारमा सेवा खारेज गर्न सकिनेछ तर २०४८ ऐन (कानून) मा त्यस्तो कुनै व्यवस्था थिएन।
- **श्रम ऐन २०७४** पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षाको सन्दर्भमा कर्मचारीका लागि थप प्रावधान र सुविधा दिएको छ र कर्मचारीको अधिकारलाई सुरक्षित गरेको छ। कानुनी व्यवस्था भए पनि सबै पेशागत सेटिडमा पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेको छैन र थप सुदृढीकरण भइरहेको छ।

पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षामा थप सुधार गर्न सक्ने केही सिफारिसहरू निम्न हुन सक्छन्:

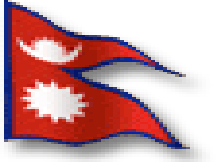
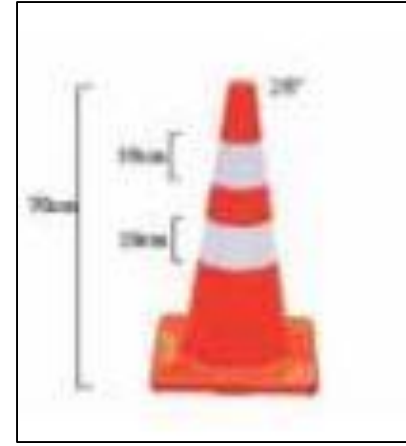

- पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी कानुनी प्रावधानहरू सुनिश्चित गर्न, काम गर्ने वातावरणलाई पर्याप्त र उपयुक्त निरीक्षण प्रणालीद्वारा सुरक्षित गरिनुपर्छ।
- पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षाका सम्बन्धमा कामदारहरूलाई सचेतना, शिक्षा र तालिम।
- व्यवस्थापनले स्वास्थ्य जोखिमहरू न्यूनीकरण गर्न उपयुक्त उपायहरू अपनाएर आवश्यक PPEs उपलब्ध गराउनु र सुरक्षित कार्यस्थल कायम गर्न आवश्यक छ।

Gumboot

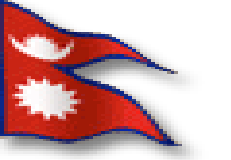

- व्यावसायिक सुरक्षा र स्वास्थ्य दिशानिर्देशहरू तर्जुमा गर्न थप अनुसन्धान , अध्ययनहरू र अनुगमन आवश्यक छन् ।
- कार्यस्थलमा पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षालाई प्रवर्द्धन गर्न र साथै यस क्षेत्रमा हुने गलत कार्यहरूलाई निरुत्साहित गर्न पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था विकास गरिनुपर्छ ।

प्रशासनिक व्यवस्था

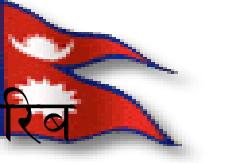
उद्देश्य : कार्यक्षेत्रमा हुने जोखिमलाई कम गर्ने

- कार्य प्रक्रियामा परिवर्तनहरू जस्तै –
 - * सुरक्षा सम्बन्धि नीति/नियमहरू को ज्ञान
 - * कार्य स्थानान्तरण (job rotation)
 - * कार्यस्थल को व्यवस्थापन

- जोखिमको गम्भीरता, अवधि, फ्रिक्वेन्सी र खतराहरू कम गर्ने लक्ष्यका साथ प्रशिक्षण ।

बागमती प्रदेशको योजना

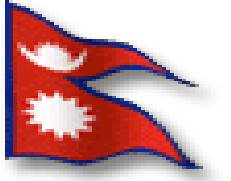

प्रदेश सरकारले पेशागत सुरक्षा तथा स्वास्थ्य परियोजनाका लागि वर्ष २०७९-८० मा करिब १.३ करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको छ।
पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य परियोजनाले परियोजनाको अभिन्न अंगको रूपमा कार्यान्वयन गर्न निम्न कार्यक्रमहरू गर्ने छ।

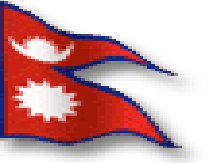
१. Health in all policy तय गर्न अन्तरक्रिया गोष्ठी
२. कलकारखाना तथा औद्योगिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिक को लागि व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण
३. उद्योग वाणिज्य संघ को समन्वयमा पेशागत स्वास्थ्य (occupational Health) कार्यक्रम
४. आत्महत्या न्यूनीकरण
५. सडक दुर्घटना (RTA) रोकथाम तथा आत्महत्या न्यूनीकरण
६. जिल्ला स्थित उच्च पदस्त कर्मचारी हरुलाई तनाव व्यस्थापन तथा पुर्वाकर्म कार्यक्रम

निष्कर्ष

- व्यावसायिक चिकित्सा अभ्यास अहिले पूर्ण रूपमा अभ्यासमा छैन। कार्यस्थलमा हुने व्यावसायिक रोग तथा चोटपटकको रोकथाम नभए कामदारहरूले असफलतालाई प्रतिनिधित्व गर्ने छन् ।
- आफ्नो सेवाक्षेत्रमा सूचीकृत पेशागत औषधि भएका धेरै ठाउँहरूले प्रायः श्रमिक क्षतिपूर्ति औषधिको अभ्यास मात्र गरिरहेका छन् र रोकथामको बाटो लाई अनुसरण गर्ने थोरै छन् ।

धन्यवाद
THANK YOU